

וירא, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריא

צחוקים!

מערכה א- על בשורת הולדת הבן מגיב אברהם בצחוק- **וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל-פָּנָיו וַיִּצְחָק**. האל אינו כועס על צחוק זה של אברהם.

מערכה ב- האל בעצמו 'צחוק', הוא מורה לאברהם כיצד לקרא לילד המובטח - **וַקְרָאתָ אֶת-שְׁמוֹ יִצְחָק**. השם יצחק ניתן על ידי השם בכבודו ובעצמו. 'מדרש שמות' אלוקי?

מערכה ג- שרה צוחקת לשמע הבשורה- **וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ**, האל מגיב, אינו עובר בשתיקה כפי שהיה אצל אברהם.

מערכה ד – ויכוח 'מצחיק' בין האל לבין שרה באמצעות אברהם - **לָמָּה זֶה צִחְקֶךָ שָׂרָה?** שרה מכחישה- **לֹא צִחְקָתִי**, האל מתעקש- **לֹא כִי צִחְקָתִי!!**

מערכה ה- שרה שנזופה בשל צחוקה, עושה שוב שימוש בצחוק לאחר הלידה הצפויה. לאחר שאברהם אכן קרא לו יצחק כהוראת האל- **וַתֹּאמֶר שָׂרָה צָחַק עָשָׂה לִי אֱלֹקִים כָּל־הַשָּׁמַע יִצְחָק־לִי**.

ובכן, מי ומי בצחוקים? האל, אברהם, שרה, וכל השומע, כולם צחוקים! מה פשר העניין? מדוע לא ניתן לו לאבינו השני שם נוסף כפי שניתן לאביו ולבנו? ריכוז הצחוקים 'על חשבון' אבינו השני מעורר תמיהה. חז"ל הציעו תשובות מקומיות על בסיס פילולוגי (צחוק=שמחה) או תשובות עמוקות על בסיס עולם הקבלה (=מידת הדין ומידת החסד). אני מבקש להציע כוון פשטני יותר.

אברהם אבינו, האב הראשון היה אב- רם. למעשה הוא לא היה 'יהודי' אלא אחרון העבריים. הוא התפרסם בעולם בשל גבורתו, עושרו, חוכמתו, והנהגתו. אברם נולד לתוך המימד החומרי, המימד האלוקי התווסף לו לאחר זמן. יעקב הוא ישראל, 'בחיר האבות' בלשון הזוהר, נולד לתוך מאבקים ארציים עם עשיו, עם לבן, ולמעשה עם 'כל העולם'. ברם, את שמו ישראל הוא מקבל בשל מאבקו במלאך, "כי שרית עם אלוקים ותוכל". יעקב נולד לתוך המימד האלוקי, המימד הארצי התווסף לו מאוחר יותר כדי לגבש את אישיותו ולהכשירו להיות אבי האומה. ומה באשר ליצחק?

יצחק הוא דור הביניים המקשר בין ה'עבריות' לבין ה'יהודיות'. הוא כולו עולה תמימה! לידתו והווייתו כולם פלאיים, לא נורמליים, 'מצחיקים'. הצחוק הוא רק הביטוי החיצוני הפיזיולוגי של התהליך הפנימי הנסתר מן העין ומן התודעה. כולם 'צחקו' באשר לדרך שבא נולד יצחק, כל אחד וסיבתו עמו. יצחק נולד לתוך המימד האלוקי והוא נשאר בו כל ימי חייו. כבר מלידתו 'המצחיקה' ניכר כי הוא המיוחד שבאבות, וכל מסכת חייו מעידה על כך. כל הגורמים האנושיים שמעורבים בעניין משחקים תפקיד בעל כורחם בתסריט 'מצחיק' שאותו כתב, ביים, והפיק האל בכבודו ובעצמו.